

Yvonne Brogaard Nelson
+4646 357056
Yvonne.brogaard-nelson@lund.se

Rutiner för utbildningsnämndens tillsyn av fristående förskolor, fritidshem och enskild pedagogisk omsorg

Bakgrund

Lunds kommun godkänner fristående förskolor och fritidshem samt beslutar om rätt till bidrag för enskild pedagogisk omsorg som har sin verksamhet inom kommungränsen i enlighet med 2 kap 5 § och 25 kap 10 § skollagen (2010:800).

Lunds kommun är genom utbildningsnämnden också tillsynsmyndighet för de fristående förskolor, fritidshem samt enskild pedagogisk omsorg som kommunen har godkänt och gett rätt till bidrag.

Syftet med tillsynen är dels att verka förebyggande men också att kontrollera att kraven i författningarna (framförallt skollagen och läroplanen för förskolan, Lpfö 98/16) följs. Om så inte sker kan utbildningsnämnden ingripa mot huvudmannen med sanktioner. Huvudmannen är den som är ytterst ansvarig för att verksamheten lever upp till de mål och krav som framgår av författningarna.

En huvudman kan vara aktiebolag, handelsbolag, kommanditbolag, enskild firma, ekonomisk förening, ideell förening, registrerat trossamfund eller stiftelse.

I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att den huvudman som bedriver verksamheten ska rätta till fel som upptäcks vid granskningen.

Tillvägagångssätt

Kommunen ska vid tillsynen bland annat bedöma personalens utbildning eller erfarenhet, förskolechefens ansvar, barngruppernas sammansättning, lokaler och miljö samt att verksamheten arbetar enligt läroplan och andra styrdokument t.ex. vad gäller lärande och utveckling, säkerhet och omsorg, barn i behov av särskilt stöd, föräldrasamverkan. Även huvudmannens och enhetens systematiska kvalitetsarbete (uppföljning, planering och utveckling) granskas.

I praktiken är det två tjänstemän, varav minst en med pedagogisk kompetens, som genomför tillsynsbesöket, skriver rapport som granskas av jurist och därefter godkänns av utbildningsnämnden. Redovisning till

nämnden av genomförda tillsyner och eventuella sanktioner sker ett halvt år efter genomförd tillsyn.

Tillsyn genomförs med hjälp av besök i verksamheten, intervjuer med huvudman, förskolechef, personal och vårdnadshavare. Spontana samtal kan också föras med barnen. Huvudmannen får några veckor före tillsynsbesöket en skriftlig information om tillsynsbesöket tillsammans med ett frågeunderlag om verksamhetens förutsättningar och innehåll som utbildningsförvaltningen begär in inför tillsynen.

Utbildningsförvaltningen kan också genomföra oanmälda tillsynsbesök.

Olika typer av tillsyn

Etableringskontroll

Etableringskontrollen ska ske innan verksamheten får starta. Den innebär att utbildningsförvaltningen inom ramen för tillsynsprocessen granskar att huvudmannen kan bedriva verksamheten i enlighet med de riktlinjer för godkännande och rätt till bidrag som finns för utbildningsförvaltningen.

Huvudmannen ska vid etableringskontrollen bland annat kunna redovisa följande:

- Att det finns anställd personal med relevant utbildning eller erfarenhet.
- Att det finns färdigställda, ändamålsenliga lokaler.
- Att det finns material med tillräcklig variation och omfattning för att stimulera barnens utveckling och lärande samt förbereda barnen för fortsatt lärande.
- Att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek.
- Att det finns en aktuell planering utifrån styrdokumentet.
- Att verksamhetens öppettider är i enlighet med lagstiftningen.
- Att det finns ett system för att hantera klagomål.

Förstagångstillsyn

Normalt genomförs förstagångstillsyn 4 - 6 månader efter verksamhetsstarten. Vid tillsynen granskas verksamheten utifrån vad som framgår ovan under "Bakgrund" och "Etableringskontroll".

Regelbunden tillsyn

Regelbunden tillsyn ska göras minst vart fjärde år. Vid bedömningen av hur ofta den regelbundna tillsynen ska genomföras, görs en risk- och väsentlighetsanalys av den aktuella verksamheten. Den regelbundna tillsynen kan utifrån en sådan analys komma att ske oftare än vart fjärde år.

Riktad tillsyn

En riktad tillsyn kan inriktas mot en specifik sakfråga, t.ex. ”hur sker urval av barn vid en verksamhet då efterfrågan av plats är större än utbudet”. Alla eller ett urval av förskolor och enskild pedagogisk omsorg kan ingå i en riktad tillsyn.

Riktad tillsyn kan ha formen av en ”skrivbordstillsyn”, dvs. verksamheten besöks inte utan bedömningarna grundas på vad som framkommit i ett skriftligt underlag som utbildningsförvaltningen begärt in från de i granskningen ingående huvudmännen.

Tillsyn på förekommen anledning (akuttillsyn)

Sådan tillsyn genomförs i en verksamhet när det kommit uppgifter om allvarliga brister som behöver granskas omedelbart. Tillsynen fokuserar på de signalerade bristerna och berör alltså inte alla de områden som granskas vid en regelbunden tillsyn.

Anmälningsärenden

Inkomna klagomål från föräldrar och andra utomstående riktade mot en fristående huvudman utgör en anmälan hos utbildningsförvaltningen. Om huvudmannen inte har fått ta del av klagomålet och bedöms ha förutsättningar att rätta till de brister som anmälts, kan anmälan överlämnas till huvudmannen för utredning och åtgärder. Anmälningar som innehåller uppgifter av allvarlig karaktär utreds alltid av utbildningsförvaltningen. Anmälningsärendena handläggs ofta i ett ”skriftligt förfarande”, men besök och intervjuer kan också förekomma om det behövs för utredningens skull.

Underlag vid tillsyn

Inför tillsynen (inte etableringskontroll och akut tillsyn) skickar utbildningsförvaltningen ut ett formulär som huvudmannen ska fylla i och sända tillbaka till förvaltningen före tillsynsbesöket. Formuläret berör barngruppens sammansättning; barnsäkerheten; barn i behov av särskilt stöd; barnets bästa och barns inflytande; språk; normer och värden; utveckling och lärande; dokumentation av barns lärande och utveckling; måltider, vila och omsorg; systematiskt kvalitetsarbete inklusive rutiner för klagomålshantering; vårdnadshavares inflytande och samverkan med hemmet; samverkan med andra skolformer; erbjudande av plats, öppettider, avgifter; Lokal, utrustning och utemiljö; förskolechef (utbildning, tjänstgöringsgrad, ansvarsområden, delegerade ledningsuppgifter); förskolans personalsammansättning (utbildning, tjänstgöringsgrad, ansvarsområden); registerkontroll av personal; tystnadsplikten; anmälningsplikten enligt socialtjänstlagen; kompetensutveckling.

Befogenheter vid tillsyn

Huvudmän för fristående förskolor, fritidshem och enskild pedagogisk omsorg som står under Lunds kommuns tillsyn är enligt 26 kapitlet 7 § skollagen skyldig att på utbildningsförvaltningens begäran lämna

upplysningar samt tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Det kan handla om dokument som förskolan, fritidshemmet eller den enskilda pedagogiska omsorgen redan har men också sammanställningar som utbildningsförvaltningen ber huvudmannen ta fram. Utbildningsförvaltningen har rätt att på plats granska verksamheten. Det betyder att tjänstemännen ska få komma in i verksamhetens lokaler så mycket de behöver för tillsynen. Om huvudmannen inte skulle lämna de uppgifter som utbildningsförvaltningen behöver för sin tillsyn kan huvudmannen enligt 8 § samma kapitel föreläggas med vite att lämna ut uppgifterna.

Förebyggande åtgärder

Utbildningsnämnden ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning enligt 26 kap. 9 § skollagen. Utbildningsförvaltningen bjuder någon gång om året in huvudmännen för de fristående förskolorna och enskild pedagogisk omsorg till informationsmöten. Dessa möten kan innehålla utbildning och information om olika sakområden, ny lagstiftning m.m.

Vid tillsynsbesöket och i kommunikeringen kring tillsynsbeslutet finns också utrymme för råd och vägledning.

Beslut och sanktioner

Om brister har framkommit i tillsynen är det utbildningsnämnden som fattar beslut om de åtgärder som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa bristerna. I praktiken innebär detta att tjänsteman på utbildningsförvaltningen fattar beslut om föreläggande, anmärkning och avstående från ingripande. Utbildningsnämnden beslutar om återkallelse av godkännande, vite vid föreläggande samt verksamhetsförbud. Efter tillsynsbesöket skriver tjänstemännen vid utbildningsförvaltningen en rapport som beskriver eventuella brister i verksamheten. Huvudmannen får rapporten för sakgranskning. Huvudmannen kan i detta skede korrigera och komplettera de beskrivna sakförhållandena men kan inte i övrigt påverka bedömningarna.

Observera att beslutet beskriver avvikelser från det som ska förväntas av verksamheten utifrån mål och krav i författningarna. Rapporten/beslutet ger alltså ingen helhetsbild av verksamhetens kvalitet utan bara en ögonblicksbild av de brister som konstaterats vid tillsynen.

Om utbildningsförvaltningen bedömer att en huvudmans verksamhet i något avseende inte lever upp till kraven i författningarna kan utbildningsnämnden, enligt 26 kap. 10-16 §§, 18 § och 27 § skollagen, rikta sanktioner mot huvudmannen. Följande sanktioner/ingripanden kan då komma i fråga.

Föreläggande

Om en huvudman inte uppfyller kraven som gäller för verksamheten föreläggs huvudmannen att fullgöra sina skyldigheter. Detta gäller också

om huvudmannen inte följer de villkor som gäller enligt beslutet om godkännande eller beslutet om bidrag.

Utbildningsnämnden anger i föreläggandet de åtgärder som behövs för att avhjälpa de påtalade bristerna. Dessa åtgärder är dock bara förslag för att hjälpa huvudmannen och denne kan rätta till bristen på något annat sätt om huvudmannen kan visa att man uppfyller författningarna på detta sätt.

Föreläggande förenat med vite

Föreläggande med vite kan beslutas direkt eller som ett ekonomiskt påtryckningsmedel för att förmå huvudmannen att följa ett tidigare beslutat föreläggande.

Utbildningsnämndens beslut om föreläggande med vite går att överklaga hos allmän förvaltningsdomstol. Ett vitesföreläggande gäller omedelbart även om huvudmannen överklagar det. Förvaltningsrätten kan därefter utdöma vitet. Ett sådant beslut är också överklagbart.

Anmärkning

Om bristen inte är allvarlig får utbildningsnämnden ge huvudmannen en anmärkning i stället för ett föreläggande.

Avstående från ingripande

Utbildningsnämnden behöver inte alltid ingripa mot en huvudman som inte följer lagen t.ex. om överträdelsen är ringa och inte lett till några negativa konsekvenser för någon enskild.

Återkallelse

Utbildningsnämnden kan återkalla ett beslut om godkännande för fristående förskola liksom ett beslut om bidrag (gäller enskild pedagogisk omsorg). Det kan hända om huvudmannen inte följt ett föreläggande och om överträdelsen är allvarlig. Ett beslut om återkallelse är överklagbart till förvaltningsrätten.

Tillfälligt verksamhetsförbud

I mycket allvarliga fall kan utbildningsnämnden förbjuda en viss verksamhet med omedelbar verkan. Det handlar om situationer där det är sannolikt att utredningen i ett tillsynsärende kommer att leda till att utbildningsnämnden drar in huvudmannens godkännande/rätt till bidrag. För att beslutet ska gälla omedelbart måste det vara omöjligt att vänta med hänsyn till barnens hälsa eller något annat särskilt skäl. Beslutet får gälla i högst sex månader. Beslut om tillfälligt verksamhetsförbud kan överklagas av huvudmannen till förvaltningsrätten.

Uppföljning av tillsynsbeslut

Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart men huvudmannen får, beroende på typen av brist och allvaret i bristen, en kortare tid på sig innan vidtagna åtgärder ska redovisas. Normalt handlar det om två månader men kortare och längre redovisningstid förekommer, vid t.ex. säkerhetsbrister brukar redovisningstiden bli kortare.